

טשענאטאכאזער

Publio Seru Jagiellońska
Strawców
Dw. Smuy 19

פרישע יארן פרייע
רעפארטירן פון פרייע
שישע אלע 4 - פרייע 201

פרייע פ' אחרי כ"ח ניסן תרצ"ח
CZESTOCHOWA, ALMA & WILSON 201.

Piątek 29 kwietnia 1938

ליכט-צינדען 6.44

פרייע פ' אחרי כ"ח ניסן תרצ"ח

BUCHALTERII,
korespondencji handlowej, rachunkowości kupieckiej (dyskontowanie weksli, kalkulacje towarowe), ekonomii (prawo handlowe, wekslowe, przepisy podatkowe) — udziela w kompletach i pojedynczo prof. Średniej Szkoły Handlowej pełn. praw państw. Absolwent Akademii Handlowej we Wiedniu. Świadectwa. Ceny b. przystępne. ul. Piłsudskiego 33 m. 1.

פ'ווערט געזוכט
א קעלנער קע
אין א'עלעגאנט געשעפט.
צו ערפארען אין רעדאקציע פאר פ.

POTRZEBNA PANNA
do dwojga dzieci, odpowiednia.
Wiadomość: Weinryb, Aleja 29.

א מיידעל
ווערט געזוכט אין דאמען-מאגאזין פון
מ. ארטמאן, אלע 8.
געוואונען אויך צו קענען ניי הען.

SZKOŁA TAŃCÓW
baletm. Kosteckiego
w lokalu własnym
ul. Waszyngtona № 6.
Zapisy na lekcje kompletowe i pojedyncze.
codziennie od 10—21
אכטונג: יעדן שבת פראקטישע רעקציע
פאר יונגען געזעלשאפט.
אנהייב 7:30 און קענען מיטן זון.

FABRYKARNIA, i PRALNIA CHEMICZNA
„KRYSZTAŁ”
ul. Berka Joselewicza 2
i Warszawska 37.

מאכט בעקאנט, אז איצט ווערט געוואשען מיט א הערליכען שפיגעל-
גלאנץ, וואס איז נאך ביי איצט אין טשענאטאכאז נישט געווען.
כדי צו איבערצייגען וועגן דעם די קונדשאפט האבען מיר
פערבליגערט די פרייען:
א קאלנער מיט א הערליכען גלאנץ 10 גר.
א העמד 40

אויך זענען פערבליגערט געווארען די פרייען אויך כעמיש וואשען
און פארבען. פלעקען ווערען ארויסגענומען אויפ'ן ארט.
ספעציאליטעט: פארבען לעדערנע קורטקעס

Proszek od **BOLU GŁOWY**
DLA DOROSŁYCH ZE ZŁYCH
KOWALSKINA
KOPUJE SIĘ RÓWNIEM
PRZY PRZEZIĘBIENIU
GRYPIE: KATARZE

דער הורט און דעטייל-לאגער פון
עמאלירט געשיר
N. KURLAND i S-ka
NOWY RYNEK № 2
געזיכט א גרויסען אויסוואהל פון אלערליי סארטען געשיר ווי אויך
גארמאטירטע פלייש-מאשינקעס, פלעד און קינדער-בעטלעך.
רעזעלע בעהאנדלונג. ביליגע פרייען.

„GLOBTROTTER”
miesięcznik, poświęcony zagadnieniom
turystyki i emigracji pod redakcją
D-RA MICHAŁA STRYKOWSKIEGO
Wydział turystyczny
udziela informacji w sprawach dotyczą-
cych wyjazdu zagranicę.
Wydział porad prawnych
udziela informacji w sprawach administra-
cyjnych związanych z wyjazdem zagranicę
Warszawa, Plac Żelaznej Bramy 4 m. 1. tel. 273-47.

Lekarz-Dentysta
Henryk Lejzerowicz
przeprowadził się
na ul. **Aleja 32 m. 3**
telef. 17-57.

KINO „EDEN”
Aleja 27.

די שטערן איבער שטערנס
SIMONE SIMON
אינ'ם הערליכען פילם

Dzisiejsza
miłość
פילם פון יוגענד, ליבע, פרייהייט.
שבת און זונטאג האלב 1 מיטאג
W cztery oczy.

Kino „LUNA”
אויסגעצייכענטער פוילישער פילם!

WRZOS
לויט דער בעריהמטער ערצעהלונג פון
מאריא ראדזיעוויטשעוונא
ריהרענדע ערצעהלונג מונ'ם לעבען פון
א יונגער פרוי, וועלכע האט אין דער
היראט נישט געפונען קיין ליבע.
ערשטלאטיגער ארטיסטן-צוזאמענשטעל
אנהייב האלב 6, שבת האלב 5, זונטאג האלב 3.

יעדן טאג מיטאג-סעסאנען פון
דער מוזיקאלישער קאמעדיע
UBÓSTWIANA
מיט מארטא עגערט.

ELEGANCKI PAN
dba o dobry krój ubrania

Pierwszorzędny Paryski
Zakład Krawiecki
„TRÉS-CHIC”
M. ROZENBLUM
N. Marii Panny 33. Tel. 11-87
poleca na sezon wiosenno-
letni swoją pierwszorzędną
robotę oraz materiały krajowe
i angielskie najnowszych de-
seni. Modele najnowszych do-
mów paryskich i angielskich.

Zarząd Tow. Żydowskich Szkół
Średnich i Powszechnych
w Częstochowie
zawiadamia, że wpisy do szkoły powszechnej, gimnazjum
i I kl. licealnej przyjmować będzie codziennie od 8 do 12
kancelaria w nowym gmachu szkolnym przy
ul. Jasnogórskiej № 8—10.

Serdeczne podziękowanie.
Serdeczne podziękowanie składamy p. N. PIASKOWSKIEJ
z m. Łodzi, córce tutejszego obywatela p. Ch. Gutmana za
ofiarowane zł. 150.— na ręce naszego honorowego prezesa p.
J. Junga. Ofiara ta przyczyniła się do znacznego powiększenia
akcji Pesachowej w naszym mieście.
Zarząd Tow. Dobruż. Bet-Lechem w Wielunlu.

יודען
פון פוילען
רייכערן גור די פאפיראסען
פון דער בעוואוס-
טער פאבריק
„מספרוי” חל-אבי
100 פראג. יודישע ארבייט.
16 יעהריגע עקזיסטענץ.
די בעסטע אין ארץ-ישראל
לטיף יסמין נרקיס אמיר ישוב

קינא „אטלאנטיק”, אגראדאווא גאס
פון דינסטאג, דעם 26-טען ב'יו שבח, דעם 30-טען אפריל
דער בעסטער יודישער פילם
דער דבוק
אין דיהויפט פון בעסטע ארטיסטען דער פוילישער ביהנע
אנהייב: 9.15, 6.45, 4.30, 2.15, 12, 12, 9.15, 6.45, 4.30
איינצעלהייטען אין די אפישען.

פארבעריי
און כעמישע וועשעריי
„BENETA”
פאבריק און קאנטאר: ב. יאסעלעוויטשא 11
פיליע 2 אלע 16 (הויז פון
ה' אימיר)
מענער - קראגענס ווערען ווייטער געוואשען
מיט דויערהאפטען שפיגעל-גלאנץ צום פרייען
ספעציאליטעט:
1) אויפפרישען (פארבען) לעדערנע קורטקעס, 2) פארבען לויט מוסטערן, 3) רעסטירען
(רויסגעטען) סלעקען און פארשען אויס'ן ארט, 4) כעמישערייגען און פסטאנירען קאפעלעס,
די ארבייט ווערט אויסגעפיהרט אונטער דער לייטונג פון א'אבסאלווענט פון
דער כעמישער אינדוסטריע שולע אין ווארשא מיט לאנגיעהריגער פראקטיק

מיר נעמען אנטהיל אין צער פון אונזער נעוואונענע פערזענלעכע מיטגליד
הענדי פרויען צוליעבן טויט פון זיין פרוי
פרייע
העלכע איז געשטארבען אין חדרה (א"י)
און דריקען אויס דעם טיעפעסטען מיטגעפיהל.
די פערזענלעכע פון האנדערקער-פערבאנד אין טשענאטאכאז
האנדערקער-צענען.

וויצען די געפאנגענע פון א ברוטאלער מאַכט...

(א נבואה מיט 262 יאהר צוריק)

אינטערעסאנט, ריהרפנד אינטערע- סאנט, איז וואס דער ערשטער יוד, וועלכער האט זיך בעזעצט אין וויצען, האט פאראויסגעזאגט וועגן דער צו- קינסט פון די עסטרייכישע יודען.

דער ערשטער יוד האט פאראויסגע- זעהן דעם סוף... טראכט איהר דערפון, ציטערט אויף דאס בלוט.

דער ערשטער יוד - דער היסטא- ריש-בעריהמטער סעמועל אפענהיימער.

וואס שנעלער אונזער אָבער ר' אברהם האט איהם איינגעהאלטען און נעזאגט: עמענען די שלעסער קען איר, אָבער נישט צומאָכען. דער בעטלער האט גע- מווסט צוזאָמען מיט ר' אברהםלען שטעהן א גאנצע נאכט און היטען די באַנק, אַז אַ צווייטער זאָל איהר נישט בענגבענען, און ווי נאר עס איז אָנגע- קומען דער ערשטער בעאמטער זענען זיי ביידע אהיינגעגאנגען שלאָפען.

אויף צומאָרגענס האט זיך איהר וויזן פון ר' אברהםלען בעוויזען פאָליציי. די בני הבית האבן גענומען ציטערען פאר שרעק. ווייב און קינדער האבן אָנגעהויבען וויינען אויפ'ן קול. ר' אברהםלען איז זיך גאנץ קאלטבלוטיג אַרויס פון שטוב, בעגלייט פון צוויי פאָליצייאַנטען. ביים פאָליציי אינספעק- טאָר האט זיך ר' אברהםלען אָהן מורא מודה געווען, אז ער איז דאס דער גנב פון די איינציגע רובלע. דער אינספעקטאָר האט בעזאָהנדערט זיין שטארקען כאַראַקטער, ווי אזוי א מענטש האט זיך געקענט בעהערשען פון דעם געלד-רייך - אַז פון מיליאָנען האט ער מעהר נישט גענומען ווי איין רובל... שפעטער האט דער פאָליציי אינספעק- טאָר זיך מודה געווען, אז ער איז דאָס געווען דער בעטלער פון ביינאכט און דערביי האט ער אָנגעגעבען סמנים. ער האט אויך דערזעהלט ר' אברהם- לען, אַז ער איז א געשמעלטער יוד. ער האט דאָס געטוהן צוליב קאַריע- רע, נאָר לעצטענס - דערזעהלט ער ווייטער - בעווייזט זיך צו איהם אַסאך דער בעל שם און פאָדערט פון איהם, אַז ער זאל צוריק ווערען א יוד. ביי דע האבען זיך פערשטאנען און זיך פריינליך געזעגענט.

אין דער יאָהרע נאכט האט זיך צו ר' אברהםלען בעוויזען דער בעל שם אין געזאָגט:

- כרי צוריק צו ברענגען א יודישע נשמה, האסטו געמוזט ווערען א גנב! י. לויפער

יודען אין וויצען זענען אויך געווען פריהער. עס זענען דאָרטן געווען יוד- דען אפילו אין 12 טען יאָרהונדערט און נאָך פריהער. אַרומרייזענדיג יודי- שע סוחרים זענען אהין געקומען פון פערשידענע פראַווינצען פון אלע זיי- טען אייראָפּע, און פונקט אזוי פון אי- בער ימים פון אַזיען. שפעטער האבן זיך פאַרמירט יודישע געטאָס אין וויצען. אין דער צייט פון די געטאָס האבן זיך אָנגעהויבען די גירושים. איין גע- טאָ איז הרוב געוואָרען און א צווייטע איז. דערביי זענען געווען גרויסע פאָלקס - דראַמעס, אַרויסגעוועפן דורך דער קייסערליכער פאָלקס-שנאה צו די יודען, און פון די געשמעלטע איין יודישען פאָלקס לעבען גופא. א צאָהל יאָהרען נאָכדעם ווי די צווייטע יודי- שע געטאָ איז צעפּאָרט געוואָרען און א דירעקטער געזעץ האט פערבאָטען יודען צו וואוינען אין וויצען, איז געקו- מען אַהין דער יוד סעמועל אפענהיי- מער פון דער דייטשער פראַווינץ ארום היירעלבערג - געקומען פאר מסחר און דער דאמאָלידיגער קייזער לעאָפאָלד האט איהם פערבאָטען צו בלייבען. דער קייזער לעאָפאָלד איז נישט געווען קיין פריינד פון די יודען. ער האט עס דורכגעפיהרט דעם צווייטען גירוש. און עס איז א געשיכטליכער פאָקט, אז אפילו בעת ער דאָס פער- בעטען סעמועל אפענהיימער צו בעזע- צען זיך אין וויצען, האט ער געזאָגט צו זיין פינאנץ - מיניסטער: געוויס קרענקט מיך וואס איך מוז אריינפאלען אין יודישע הענד; הלואי וואָלט דער- צו נישט געקומען; איך וואָרט, אז די מיניסטערען מייענע וועלען נאָך טוהן וואס עס איז, כרי איך זאָל אויף איי- ביג נישט זיין אין די הענד פון יו- דען. אָבער ער האט געמוזט אָנקומען צו סעמועל אפענהיימער; ער האט זיך זיך גענויטיגט און די עסט- רייכישע בירגער זענען געווען פער- אַרימט; סעמועל איז געווען א באַמקיר גון דייטשע פראַווינצען.

עס איז געווען אין יאהר 1676. דער קייזער האט אויפגענומען אפע- היימערן און איהם פאַרגעלייגט זיך צו בעזעצען אין וויצען און ווערען דער באַמקיר פארן קייזערליכען הויף, און אָפּענהיימער האט איהם געצערעט:

- גוט, איך וועל צושטימען צופער- בלייבען דאָ; אָבער קום וועל איך דאָ פערבלייבען און טאָקע זיך בעזעצען דאָ, וועלען אויך אנדערע יודען קומען

אהער; וואס וועט זיין מיט זיי? דער קייזער האט איהם געענט- פערט:

- אויב דו מוזט האבען נאָך יודען, כרי צו קענען דאָ זיין, וועל איך אויך זיי דערלייבען אַז בעזעצען זיך אין מיין קייזערליכער שטאָט.

אָפּענהיימער האט זיך געווענדעט צום קייזער מיט א צווייטער פראגע: וועט נישט קומען צו א נייעם גי- רוש? צוויי גירושים האבן שוין די ווינעל יודען דורכגעמאכט; וועט נישט קומען א דריטער גירוש?

דער קייזער איז געווען אָפּענהער- ציג:

- נישט בלויז א דריטער, נאָר אפער אפילו א פערטער און א פינפטער. עס איז דער גורל פון אלע קיסרים און קעניגען צו מוזען פסד אָנקומען צו די יודען; לאדענט מען זיי אימער ווי- דער איין צוריק צו קומען נאָכדעם ווי מען טרייבט מען זיי ווידער ארויס...

- איז דאָס די בעליוונג, וואס איך קען דערווארטען פאר מיין איצטיגען בעזעצען זיך אין וויצען, צו ברענגען אין אַרדנונג די קייזערליכע פינאנצען? - האט אָפּענהיימער א פרעג געטוהן דעם קייזער.

- ס'איז מיין פערשערעכען, אז אונ- טער מיין הערשאפט וועט עס מעהר נישט פאסירען... - האט דער קייזער אָפּגעענטפערט. - און אויף ווייטער, נו, איהר יודען זייט דאָך די אייביגע ראַסע...

- יא, מיר זענען אַייביגע ראַסע - האט אָפּענהיימער ווייטער גערעדט - קוק איך דערפאר אין דער אייביג- קייט אריין, אַז אלע ווייטע יאהרען, אפילו צו א שפעטער דורות, און דער- פאר האָב איך נאָך פראגען צו שטע- לען.

איינס - צי וועט דער קייזער גא- ראטירען די פרייהייט אָנצוהאלטען געשעפטס - אָפּענהיימער און אייגענטום אין אנדערע מדינות, כרי צו קענען אָנשלאָגען אַז אַרט מיט א קישען אונ- טערן זאָל, סאָמער מאַכט זיך פאַרט, אז ער זאל מוזען פערלאָזען וויצען...

- צוויי - צי זיינע פאָלקס-ברידער יודען וועלען וועלען זיך בעזעצען אין וויצען וועלען קענען אָנהויבען פראַפּעס- יאָנאלע קאַריערעס, זינענדיק דער מענטשהייט און דער וויסענשאפט, זיין מעדעצין-דאָקטוירים, אָרער זיי וועלען וועקלערען...

דריי - ווי אוי קען דער קייזער גאראנטירען שוין איהם און זיינע פאָלקס-ברידער און זיין און זייער איי- בענטום, ווען עס זאָל קומען דערצו, אז א ברוטאלע דרויסענדיגע מאַכט זאל פערכאפּען עסטרייך און נעמען אין

געפאנגענשאפט די קייזערליכע שטאָט וויצען? אין דער לעצטער און דריטער פרא- גע, ליגט אָפּענהיימער'ס נבואה פאר דער היינטיגער צייט. געדענקט דעם אויסדרוק: „ווען א ברוטאלע דרויסענ- דיקע מאַכט זאל פערכאפּען עסטרייך און נעמען אין געפאנגענשאפט די קיי- זערליכע שטאָט וויצען!...“

דער קייזער איז ביי דעם אויסגע- שפרינגען: - יוד, דו ברענגסט א בשורה פון טויט פאר וויצען...

- ס'איז א געדאנק וועגען אומגליק און טויט פונקט אזוי אויף מיר און מייע פאָלקס ברידער... - האט אָפּע- היימער געענטפערט - איך זאָג נישט, אז עס וועט קומען דערצו, איך זאָג, אז עס קען קומען דערצו.

עסטרייך איז דאמאָלס געווען א ציל- ברעט פון א סך מלכות און איז גע- ווען אין קריג מיט זיי.

אָפּענהיימער האט ענדליך זיך בע- זעצט אין וויצען און מיט איהם האט דאָרטען ווידער זיך אָנגעהויבען א יו- דישע קהלה. און אין א צאָהל יאהרען שפעטער האט ער געהאט אויסצושטיין ריימות פון דעם זעלבען קייזער לעאָ- פאָלד, וועמען ער האט אַרויסגעראטע- וועט פון גרויסע פינאנציעלע שוועריג- קייטען; ער איז א ווהן זינער זענען אפילו פאר דער צייט איינגעזעצט גע- ווארען אין תּיּוּבָה צוליב אינטריגענס פונ'ם בישאָף קאַלאָניץ; און ווידער האט ער בעקומען פרייהייט און מאַכט און איז געווארען איינער פון די וויכ- טיגסטע מענטשען אין קייזערליכען בייגעשטאנען זיין נבואה פון אומגליק פאר די יודען פון עסטרייך.

די נבואה איז אויך אריינגעקומען צו זיינע קינדער. ער האט זיי געהיי- סען דינען געטריי דער עסטרייכישער מלוכה, געבען דעם קייזערליכען הויף אלע פעהיגקייטען, אָבער זיי אויך אָנ- געזאָגט, אז זיי זאלען נישט פער- צווייפלען אויב עס וועט קומען א סוף צו דער פרייהייט און פריינדשאפט וואס זיי געניסען אין וויצען, און עס וועט זיי אויסקומען דורך צוואנג און דערשוואו אוועקצושטעלען, א טיש און א צעט, און אן אַרט אויף מתפלל צו זיין צו גאָט.

דער היינטיגער אומגליק אין וויצען, דער גאנצער אומגליק, דער יודישער ווי דער אלגעמיינער, די פערעכטע שטאָט וויצען איז א געפאנגענע פון א דרויסענדיגער ברוטאלער מאַכט, דאס אלץ איז פאַראויס געזען געווארען פון דעם ערשטען יוד, וועלכער האט זיך בעזעצט אין וויצען - א מערקווירדי- גער סימבאָל, א מערקווירדיגע נבואה, וואס איז מקיים געווארען...

וועלכע וועלען זיך שטיינערע טאָועל, וועלכע איהר האט נישט געוואָלט האבען אין איינער שוהל, גאָס ווייסע צוליב וועלכע טעמים, קאָן מען אויך צו אייך גאָר נישט האפען, נעמט מען אַזאָ טאָועל און מען שיקט עס אַז צו זיין ווהן, אָרער מען שיקט צום ווהן, אז ער זאָל זיך מטריח זיין און קומען נאָך דער טאָועל, אָרער נעמען דאָס און פער- קויפען א שאַכער פאַר גראַענעס, איז שוין נישט אַנשטענדיג, דאָס הייסט שוין פערשוועכט דעם אנדערקען פון א כלל-טהוהר, וועלכער האט געהאט פערדינסטען פאַר אונזער שפּאָרט.

מעגליך, אז די גבאים פון דער אייבנדרמאנטער שוהל זענען נישט קיין טשענסטאכאווער, האבען זיי דאָס געקאָנט טוהען מיט א לייכט האַרץ. מיר, טשענסטאכאווער אָבער פון דור- דורות האבען א בעציהונג צו אונ- זערע פערשטאַרבענע טוהער און מיר אַנערקענען, אז אזא חילול-המת האט נישט געטאָרט פאַרקומען.

ביים שאַכער, וועלכער האט גע- וואָלט פערקויפען אַס דעם דאָזיגען מצבת זכרון אין שמעלץ, האט מען עס צוגענומען און עס געברענגט צום ווהן ה' סטאַניסלאָו פרושיצקי, אָבער איהר, גבאים פון דער שוהל, שיער ציון, זענט שולדיג אַנשטעמער, איהר דאָרפֿט געבען א תשובה, ווי אזוי קומט דאָס, און די אנדערקונגס-טאָועל פון אַזאָ פערדינסטען געזעלשאַפֿטליכען טוהער, ווי עס איז געווען משה פרו- שיצקי, זאָל פערקויפט ווערען אין שמעלץ. מיר וואָרטען גבאים, איהר האט דאָס וואָרט אויף אַנשטעמער!

משה טשענסטאָכאווער ז"ל, וועלכער איז געווען א ברודער פון ערשטען. קומט פאַר א פערביטפערטער קאָמף צווישען די צוויי שוועגער-לייט, וועל- כע הייסען מיט די נאָמען פאַרנעמען אביהם און יעדער פון זיי וויל האבען די העגעמאָניע איבער'ן שטיבעל.

אלע בעמיהונגען, זיי אויסצוגלייכען, האבען נישט געברענגט קיין רעוולוטאָס און יעדען שבת, ווער שמועסט יום טוב - קומען דאָרט פאַר געוואָלטיגע מלחמות.

אויך דעם לעצטען יום טוב איז אין קאָזאָקער שטיבעל געווען הימליך און אלץ צוליב אַס דער דאָזיגער הע- געמאָניע, וואס יעדער פון די צוויי שוועגער-לייט וויל האבען.

הקאָזאָקען, און די חסידים פון קאָ- זאָקער שטיבעל, האָבען זיך צוטיילט אויף צוויי צדדים, און עס קומען פאַר מחלוקת'ן און עגמת נפש'ן.

די יודען, וועלכע זענען מיר געקו- מען דאָס דערזעהלען, האבען צוגעזע- בען, אז עס וואָלט שוין צייט געווען, דאָס ס'זאָל איינגעשעלט ווערען א שלום צווישען די צוויי צדדים, וועל- כע פערשאַפען נישט מיט זייערע אַרומ- רייסענישען קיין כבוד דעם נפטר ר' ישראל'קע ז"ל, און אַס טאָקי, צוליב דעם צוועק שרייבען מיר די דאָזיגע שורות, כרי עס זאָל אויפהערען די מלחמה צווישען די „קאָזאָקען“ און זיי זאָלען אויך אַדורכקומען מיט דער ירושה...

יודישער ספּאָרט יודען, ווייסט, אז ספּאָרט ביי יודען, האט א גרויסע בעדייטונג פאַר'ן יונגען דור.

דער עלטערער דור, איבערהויפט די חסיד'ישע קלאָס, קוקט אויף ספּאָרט מיט ביסול, ווי א פריצות ר"ל. פאָק טיש אָבער האט ספּאָרט א גרויסע בעדייטונג פאַר יודען, איבערהויפט אין דעם איצטיגער צייט, עס זענען שוין אַזעלכע די צייטען, ווען אַנאַאיסעקרימטער רוקען ביי א יודען איז געווען א מעלה, דאָס האט געזאָלט זיין א סימן פון א וואויל- לערנער און א קאָנדידאָט אויף א כלי- קודש. היינטיגע צייטען איז אַנאַאיס- עקרימטער רוקען א ברכה סיי פאַר זיך גופא און אויך פאַר דער גאנצער גאנצער, ווייל אין אַנאַאיסעקרימטער רוקען-ווער שמועסט, אז ער איז נאָך אויסגעפאַרטעוועט-מוו זיין א שעהע נשמה.

די דאָזיגע אויפגאבע האט אויף זיך גענומען דער יודישער ספּאָרט- קלוב „מכבי“ און זאָל מען זאָגען אָפּען, אז זיין פערדינסט אויף דעם געביעט איז זעהר א בעדייטענדיג. וואס קומט אָבער ארויס, אז די יו- דישע געזעלשאַפט און אפילו די יו- ניגע, וועלכע האבען א פול מויל מיט פראצען וועגען קיום האומה, וועגען א געזונדען יודישען דור און נאָך און נאָך, טוהען נישט די האַנד אין קאָל- טען וואָסער, כרי מיטצוהעלפען דעם „מכבי“ ראַנגעלט זיך טאָקי די דאָזיגע אינסטיטוציע מיט דו לעצטע כחות פאַר איהר מאַטעריעלען קיום.

האבען זיי געמאכט די לעצטע פרובע-זיי אַרדנען איין אַנאַאיסע, אַנאַזוי גערופענעם „באָל אָהן באָל“, און מיר וועלען זעהען ווי אזוי די יודישע געזעלשאַפט וועט זיך אויף

דעם אַברופּען. יודען, זייט וויסען, אז היינט איז זעהר נויטיג צו האבען יודישע יוג- געלייט מיט געזונדע מוסקולען און הויכע געזונדע פלייצעס, איז דערי- בער שטיצט די אקציע פון „מכבי“, בעווייזט אז איהר האט א פערשטענ- טניס אַס פאַר דעם וויכטיגען ספּאָרט בעוועגונג.

אנדערע פעלקער לייגען אריין אין ספּאָרט דעם סאַטען מיט דער מאַמען, מיר יודען פערלאָנגען נאָר א פאַר גראַענען, ווייל „מכבי“ פערנעמט זיך נישט גלאַט מיט ספּאָרט, נאָר טאָקי מיט יודישען ספּאָרט.

אַנאַפּראַגע צו די גבאים פון דער שוהל „שערי ציון“, אלעע I

די דאָזיגע שוהל, וועלכע הייסט היינט „שערי ציון“, האט ביז נישט- לאַנג זיך גערופען פרושיצקי'ס שוהל, אויפ'ן נאמען פון איהר גרינדער און בויער דער הינער אָנעזעהענער בעל- הבית ר' משה פרושיצקי ז"ל, א פא- טער פון צעקאָנטען געזעלשאַפֿטליכען עסקן און דירעקטאָר פון די פּוּרטי- באַנק ה' סטאַניסלאָו פרושיצקי.

מילא, אז די שוהל האט זיך נאָך א סך יאהרען משנה השם געווען אויף „שערי ציון“ האט קיינער נישט קיין טענה, אַנדערע מעשען, אַנדערע נע- מען, אויך אנדערע שוהלען האבען אין משך פון יאהרען געענדערט זיי- פרע נעמען, אָבער זאָגט מיר לייב גבאים, ווי קומט דאָס, וואס איהר האט אויך אַרויסגעוואָרפען פון איינער שוהל דעם אנדערקונגס-טאָועל, וואס האט זיך דאָרט געפינען צו דער יאהר צייט פון ר' משה פרושיצקי ז"ל.

ווען איהר וואָלט קאָסט אַס די דאָ-

ליתן

קלינינג קייטען

דאס סאליטעל איז פערלירען געגאנגען...

די הויפט אטראקציע פון די היגע יודען איז פסח געווען דער באר אין דער שטאט שוהל, צו וועלכען עס האבען געשטראמט טויזענדער יודען וכל הקורם זכה-ווצר עס האט געהאט שכל און געקומען פריהער האט פער- כאפט א פלאץ, און ווער שפעטער, האט זיך געמוסט שטיפען. שטויסען אָנענען, מיט שוויס אין געבליבען הינטען אָדער הענגען אין דער לופטען צווישען צוויי פּרעמדע אָקסעלען.

עולם און די אלע, וועלכע זענען גע- קומען הערען האבען אָנגעקויפֿען און מקבל נחת געווען. די שוהל-מתפללים ווילען זיך אָבער נישט בענגיגענען מיט אַ באַר, וועל- כער זאל זינגען בלויו יום טוב; זיי ווי- לען, אָ דער באַר זאל זיין אַ גאַנץ יאהר, עס מאַכט נישט, זאָגען זיי, אַ שטאָט-שוהל קען זיך דערויף ערליי- בען. אויך די קהלה דאַרף זיין פּער- אינטערעסירט, אָ אין איהר שוהל - דאַרט, וואָר עס קומען פאַר אַפּייעלע פּייערליכקייטען, זאל זיין אַ שטענדיגער באַר. איי די קהלה האָט נישט אַזוי פּיעל געלד וויפּיעל עס פּרעסט אויף אַ יעהרליכער באַר, וועלען מיר צוהעלען מיט וויפּיעל מיר וועלען קענען והכל יבוא בשלום - און אַלץ וועט זיין אין אָרדנונג.

הקיצור, עס איז געשאפן געווארען אַ ספּעציעלער באַר-קאָמיטעט, וועל- כער פּרענעמט זיך מיט דעם ענין, עס זענען אָנגעדרוקט געווארען דעקלאַראַ- ציעס און ס'ווערען געזאָמעלט שטענ- דיגע מיטגלידער פון באַר. ווי איהר זעהט קומט זיי די שוהל- מתפללים דער אָפּטעיס מיטן עפעס... אפשר וועט דאס זיין אַ גוטע התחלה?...

לעצטענס זענען אין פּוילען געשא- פּען געווארען דריי גוטע יודישע פּיל- מען, וועלכע ווערען געשפּיעלט בכל תּפוצות פּוילען, נאָר נישט אין שטעט- סטאָטאָו, וויפּיליטען זאָגען, ווילען די היגע קינאָ אייגענטימער נישט רעזיקי- רען מיט קיין יודישע פּילמען, כדי זיך נישט איינצורייסען מיט די ענ- דעקעס.

הייסט עס, אז מיט דער יודישער בעפעלקערונג, וועלכע איז דער אמת- ער קאָנטומענס פּון קינאָ, האָט מען נישט מורא איינצורייסען, נאָר מיט די ענדעקעס, יאָ? אָבער ווי פּוילישע אויס, האָט דאס אייז דאָך געבראַכען- איין קינאָ-איי- גענטימער האָט זיך, איינגעשטעלט דאס לעבען און דאָך אַראַבערבראַכט א יודישען פּילם, דעם „דבּוק“ אמת, דער קינאָ-אייגענטימער האָט עס געמאכט מיט אַ קונצעל, ער האָט עס איינגעהילט אין אַ שולד פון א יודישער אינסטיטוציע און דערביי איז ערשט דאס קינאָ אַ צווייט-ראַנגיגער, אָבער דער פּאַקט אליין, וואָס מען האָט דאָך אַראַבערבראַכט א יו יען פּילם אין דעם ענדעקישען שטעטעטא- פּאָו, איז אַן-און פּאַר זיך שוין אַ מדרגה.

אפשר וועט דאס זיין אַ גוטע התחלה, אפשר וועלען אנדערע קינאָ אייגענטימער, וועלכע לעבען אַ דאַנק דער אונטערשטיצונג פון יודישע קינאָ בעזוכער, אויך פּוילישע אַראַבער- ברענגען א יודישען פּילם. סעם.

Zgodnie z zezwoleniem Sta- rostwa Grodzkiego Częstochow- skiego z dnia 13 bm, Nr. 2.7.38 odbyła się dnia 19 bm. między godziną 8 a 16, kwesta uliczna, która przyniosła dochód—brutto zł. 230,85, a po potrąceniu wy- datków na szpilki w kwocie zł. 4.50 (znaczkę mieliśmy z po- przednich kwest) Dochód—netto zł. 226,35.

Dochód przeznaczono na rzecz „Kropli-Mleka” przy na- szym Towarzystwie.

א שניידער-שטייך אין טשענ- סטאָטאָו

נעכטען איז אין טשענסטאָטאָו אויס- געבראַכען אַן אַלגעמיינער שניידער- שטייך. די סיבה פון שטייך איז נאך פּאַרלויבט נישט אויפּגעקלערט. ס'איז אבער זיכער, אז דער שטייך טראַגט נישט קיין עקאָנאָמישען באַראַקסער.

העגען אויספולען די דעקלאַראַציעס צו דער אויסמעסונג פון שטאָד- טישע שטייערען

אין משך פון היינטיגען חודש ווע- לען אלע הויז-געזייער און זייערע דעקלאַראַציעס צו דער אויסמעסונג פון שטאָדטישע שטייערן אויף די יאָה- רען 1938-39.

די דאָזיגע דעקלאַראַציעס דאַרפֿען נאָכ'ן אויספולען צוריקגעקעהרט ווערען דורך די דעקלאַראַציעס צו די הויז-געזי- צער אין משך פון 3 טעג און די בעלי בתים דאַרפֿען זיי דאָן צוריקשיקען אין מאַניסטראַט אין משך פון 10 טעג פון דערהאלטען דורך די שטאָדטישע וואָש- נעס.

די טשענסטאָטאָווער שטאָדט-פּער- וואַלטונג מאַכט אויפּגעקוקען די הויז- געזייער און זייערע דעקלאַראַציעס, אָ דער טערמין פון צוריקשיקען די אויס- געפולטע דעקלאַראַציעס דאַרף אָנגעהי- טען ווערען, ווייל דער מאַניסטראַט וועט אין קורצען צוטראַפֿען צו בע- שטראַפֿען די דאָזיגע, וואָס האָבען זייער פּליכט נישט ערפולט.

א דענקמאַל פּאַר די אויפּשטענדער פון 1863 אין טשענסטאָטאָווער פּאַהאַים

דער דאָוואַדזש פון דער היגער די- וויזע גענעראַל י. גאַנשאַראַוסקי האָט זיך שטאַרק פּעראַינטערעט מיט דער געשיכטע פון די קאַמפּען פון די אויב- שאַענדער אין יאָהר 1863 אויפֿ'ן שטח פון טשענסטאָטאָווער פּאַהאַים. גענ- גאַנשאַראַוסקי האָט בעאָרבייט די מאַ- גאַרשאַפֿט פון איינער פון די גרעסטע שלאַכטען אין טשענסטאָטאָווער פּאַהאַים, הינטער וואָנאַטאַ. אינ'ם דאָזיגען שלאַכט זענען געפאלען 34 אויפּשטענדער, וועלכע זענען בעגראַבען געווארען אין אַ געוועזענען קבר אויפֿ'ן אלטען צעמאַנטש אין וואָנאַטאַ.

דער וואָנאַטאַער גלח היינצענטי סמיראָנע פּלעגט די נאַנצע יאָהרען דעם דאָזיגען קבר און היי-יאָהר ווערט דורך איהם געפלאַנט דאַרט אויפּשטעלען אַ דענקמאַל, וועלכער זאָל ענטהילט ווערען אינ'ם סגן פון זעלנערישען יום טוב, דעם 15 סעפּטעמבער, אין דער אַנזענענדיגער פּאַרשעווער פון מי- דיטערישע און ציווילע אַראַנגיזאַציעס.

Kino-Teatr „STYLOWY”
לעצטע דריי טעג!
דער הערליכער פּילם
PANI
WALEWSKA
מיט גרעסע גאַרביאָ
אין דער הויפט-ראַל.
שבת און זונטאָ מיטאַג טעאָטען
פון זעלבען פּילם.
פון מאַנטאָ און ווייטערע טעג
Książę i żebrak

דער טשענסטאָטאָווער „לאַפּ” אויפֿ'ן ערשטען אָרט

לויט'ן בעריכט פון קעלצער קרייז פון „לאַפּ” ווייזט זיך ארויס, אז טשענ- סטאָטאָו פּרענעמט דאס ערשטע אָרט מיט דער גרעסטער צאהל מיטגלידער פאַר טאַטאַוויץ, ראַדאָם און אלע אַנ- דערע „לאַפּ”-אָבטילונגען פון דער קעלצער וואָסעוואָרומווע.

דער קעלצער קרייז בעזיצט 5 מליה- פּלעצער, וואָס זענען אויסגעצויט גע- ווארען אויף אייגענע קאַסטען אין ראַדאָם, טשענסטאָטאָו, סאַנדאַמיצש, פּאַליכנאָ און מאַטלאָווע, הינטער קעלץ, וואו דער קעלצער „לאַפּ” פּיהרט אַנ- אייגענע מליה-שולע.

אַ טאַנישער קאַנטראַל פון די גאַסען - העגעלעך

אין צוואַנציגטען יאָרהונדערט פּרעסנע- שטעלען מילדערן העטער, האָט די שפּאַרט-פּערוואַלטונג געענדערט דעם טערמין פון דער קאַנטראַל פון די גאַ- סען-וועגעלעך צו ערקויפּען ליגדעס, אויבס א.ד.גל. פון 9 טעג מאַי אויפֿ'ן 30 אפריל ה.י.

דריי קאַמוניסטישע פּראָצעסען

דאס היגע קרייז-געריכט האָט בע- טראַכט ערנעכטען דריי קאַמוניסטישע פּראָצעסען. דעם 13 מערץ אין די נאַכמיטאָג- שעה'ן האָבען פּאַליציי-פּונקטאַנערען פּערהאַלען אויף נאָרוועגיאַנישטא גאַס, געבען דער פּאַבליק, טשענסטאָטאָוויאַנ- קאַ” די צוויי יונגעלייט: דעם 21-יאה- ריגען וואַצלאָו גאַדאַמסקי און דעם 16-יאהריגען לוציאַן פּילשניאַק.

זיי די פּערהאַלטענע איז אַרוורכנע- פּיהרט געווארען אַ פּערזענליכע רעווי- זיע, בעת וועלכער זיי פּלישניאַק'ן איז געווען געווארען אַ פּעקיל אויפּרופּען און צייטשרייטען פון אַנאַנטי-מלוכה- שען אינהאַלט.

גאַדאַמסקי האָט בעת דער אויספּאַר- שונג, ווי אויך אויפֿ'ן פּראָצעס איינגע- עקשנט געזענען, אָ ער האָט נישט געוואוסט, וואָס פּילשניאַק טראַגט זיי זיך. דאָגעגען פּילשניאַק האָט ערקלערט, אז ער האָט דאס פּעקיל געקומען פון גאַדאַמסקי'ן.

דאס געריכט האָט אין רעזולטאַט גאַ- דאַמסקי'ן פּערשפּאַט אויף 1 יאהר תּפּיכה און פּילשניאַק'ן - אויף איבערזשיקען אין אויסגעטערונגס-הויז. אינ'ם צווייטען פּראָצעס זענען אויף דער בעשולדיגונגס באַנג געזעסען דער 19-יאהריגער סאַדעקאַוואַש יאַמראַושיק און דער 20 יאהריגער יאַן ניעדזשעלסקי, וועלכע זענען פּערהאַלטען געווארען דעם 3-טען מערץ בעת'ן סאַלען אַנטי- מלוכה'שע לאָזונגען אויף די מויערען פון דער אַלמער שוהל אויף גאַד- זשעטשנא גאַס.

דאס געריכט האָט יאַמראַושיק'ן פּערשפּאַט אויף 18 חרשים תּפּיכה און ניעדזשעלסקי'ן - אויף 1 יאהר. אינ'ם דריטען פּראָצעס האָט די בעשולדיגונגס- באַנג פּערזומען דער 29-יאהריגער לייביש וואָזשניאַק. דעם 12-טען מערץ ה.י. אין אָווענד האָט די פּאַליציי אויף נאָרוועגיאַנישטא גאַס פּער- האַלטען אַ פּערזעכטיגען פּערשויין מיט דאס איז געשעהן בעת די היגע לינקע קרייזען האָבען צוגענומען דעם יאָהר- טעג פון דער פּאַריזער קאַמנע, אוי- דער פּערשויין פּערהאַלטען געווארען דורך דער פּאַליציי און נאָכ'ן אויסלע- גיטימירען האָט זיך אַרויסגעוויזען, אז דאס איז לייביש וואָזשניאַק, וועלכער איז שוין געוועזען געפּאַלדען אין דער פּאַליציי אלס פּערזעכטיגער אין קאַמו- ניסטישער טעטיגקייט. אינ'ם פּעקיל האָט זיך געפונען אַ געוויסע צאָהל פּלוג-בלעטער און אייניגע בראַשורען, געוויינענדיג דער דערמאַנטער יאָהרצייט. דער אָנגעקלאַנטער איז זיך נישט מודה צו דער שולד, ערקלערענדיג, אָ דאס פּעקיל האָט ער געקומען פון צוויי אונטערקאַנטע מאַנטעפּרשוינען אויף גאַ- ריאַוויטשא גאַס, נישט וויפּענדיג וואָס עס ענטהאַלט. דעם אַנגעקלאַנטען, וועל- כער איז פּער'שפּאַט געווארען אויף 2 יאָהר תּפּיכה, האָט פּערטיידיגט אַדווא- יאַצקייט פּאַרקאָוויטש.

דער „דבּוק” אין קינאָ „אַטלאַנטיק” פון דינסטאָג אָן ווערט דעמאָנטירט אין קינאָ „אַטלאַנטיק” דער פּרעכטיגער פּילם דער „דבּוק” פון ש. אָנסקי.

דער פּילם איז וואַנדערבאַר און רומט אַרויס ענטזיקונג ביי די יודישע צושיינער, וועלכע זענען להוט נאָך א יודישען פּילם און דערצו נאָך פון אַזאַ פּערנעם, ווי עס איז דער „דבּוק”.

אין „דבּוק” בעטייליגען זיך די בעס- טע יודישע אַרטיסטען פון פּוילען, ווי: א. מאַרעוויסקי, סאַמבאַרג, האַלפּער, קירץ, לייפּמאַן, ליל ליליאַנאַ, מ. באַזשיק, ש. לאַנדאָ און נאָך צעהנדליגער פון די בעדייטענדסטע יודישע אַרטיסטען. אויך די דעקאָראַציעס זענען הערליכע.

דער „דבּוק” ווערט דעמאָנטירט נאָר צו שבת איינשליסליך און דער חוב פון אלע טשענסטאָטאָווער יודען איז צו בעזוכען דעם וואַנדערבאַרען פּילם.

צום סוף מוז נאָך בעמערקט ווערען, אָ אַ טייל פון דער הכנסה איז בע- שטימט פּאַר'ן „זקנים און יתומים הויז”.

פון ספּאַרט.

פון י. ט. ט. פ. „מכבי”

— צו דער פּערוואַלטונג פון „מכבי” זענען געווארען צוקאַפּטירט די ה"ה: ד"ר ה. טראַגנער און גראַנדאַפּעל. — אלע מיטגלידער פון „מכבי” פּאַ- סיחע און אַקטיווע ווערען אויפּגעפּאַ- דערט אויסצוקויפּען די פּעראַיינט-לעג- טימאַציעס ווי אויך צו בעזאָהלען דעם חודש צייטראַג אין געזענפּאַל וועלען זיי ווערען אויסגעשלאַסען פון פּעראַיי. — די גימנאַסטישע איבונגען פון דער מענער-פּעקזיע צייט „מכבי” סעניאָרען זענען צוריק בענייט געווארען און קו- מען פאַר נאָרמאַל צוויי מאל וועכענט- ליק, איינשרייבונגען פון נייט אַנטי-ל- געמער ווערען אַנגענומען אין פּערק- טאַריאַט פון „מכבי”.

אַלגעמיינע פּערוואַלטונג פון דער באַקאַנטער-טעקזיע צייט „מכבי”

דינסטאָג, דעם 26 ד.ת. איז פּאַרנע- קומען די יעהרליכע אַלגעמיינע פּער- זאַמלונג פון דער באַקאַנטער-פּעקזיע צייט „מכבי”. נאָכדעם ווי די ציו-איזשניגע לייטונג פון דער באַקאַנטער האָט אַבגעגעבן אַ גענויעס בעריכט פון דער היינטיגער טעטיגקייט איז פּאַר- געקומען אַ דיסקוסיע, אין וועלכער עס האָבען אַנטויל גענומען מעהרערע אַנ- וועזערע באַקאַנטער. עס ווערט דאָן אויסגעוועהלט ה"י. שטענצעל אלס לייטער פון דער באַקאַנטער פּעקזיע. עס ווערט אויך פּאַרשפּאַכט די יעהריגע ווער אונטערזענען אַריינג- אונטער'ן פּרייען הימעל אויפֿ'ן מכבי- פּלאַץ, בכדי זומער צו קאַנען בעניסען פון דעם אַזוי וויכטיגען ספּאַרט.

פּוטנאַל-מעש „מכבי”-„אַדמיראַל”

פּערג. שבת איז אויפֿ'ן זאָוואַדזיער פּלאַץ פּאַרנעקומען דער לאַנג-פּרוואַר- פּעטער פּוטנאַל-מעש צווישען „מכבי” און „אַדמיראַל”. דאס זענען נאָך די לעצ- טע מאָדיקאַנער פון די יודישע פּוטנאַל- קלובען, וועלכע זענען פּערבליגען פון די אמאַליגע גוטע צייטען. אבער ליי- דער געהערען זיי צו „ב.ק.ל.ט.” ווי יאהר-יעהרליך איז אויך דער מעשט געווען בעזוכט דורך א זעהר גרויסער צאהל צושייער. דער מעשט איז געווען זעהר אַ אינ- טערעסאַנטער און פּערביסענער. די שפּילער פון ביידע קלובען האָבען גע- קעממט זעהר אַמביציעז. „מכבי” איז דאסמאל אַרויסגעטרעטען מיט א פּער- יונגערטער מאַנטשאַפּט און האָט זעהר שעהן געקעממט פּשוט בעווייזענדיג מיט זייער האַלטונג אויפֿ'ן ספּאַרט פּלאַץ אַ קלאַסיש שפּילען. עס גיט אַן איבעריגען צעווייז, אָ זיי אַ גוטער טרענירונג קאָן קען אויפּזעהן אַ ניי דור פון פּרעסטיגעסיע שפּילער. מען מוז זאָלע- זען די יונגע בחוה, בכדי זיי זאלען זיך קאַנען ענטוויקלען. אויסגעצייכענט פון די מבצער האָט זיך צווישען אַנדערע דער פּויערמאַן סעצעמפּסקי, וועלכער האָט פּשוט וואַנ- דער בעווייזען, דער רעזולטאַט איז 1:2 לטובת „מכבי”. ריכטער קלאַדזשיטשיק - גוט. ע. י. ש.

אין 2 די אונטן און דריקן

Red. B. Bocian Wyd. B. Bocian i S-ka Druk. B. Bocian, Alina 6